

ПІВДЕННО-СХІДНЕ МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ (м. Дніпро)

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Щодо практичних питань застосування Конвенції про вручення
за кордоном судових та позасудових документів у цивільних
та комерційних справах 1965 року

Актуальність підготовки даного матеріалу обумовлена необхідністю висвітлити найбільш практичні питання, пов'язані із застосуванням Гаазької Конвенції про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних та комерційних справах 1965 року (далі – Конвенція 1965 року), з метою зменшення кількості помилок, які виникають або можуть виникнути при оформленні судами документів

Головна мета Конвенції 1965 року – полегшити спосіб передачі документів, які потрібно вручити за кордоном, запровадити систему, яка б передбачала якнайширше фактичне усвідомлення про документ, який повинен бути вручений отримувачу протягом достатнього часу, щоб дати йому можливість організувати свій захист, а також сприяти доведенню того, що вручення за кордоном відбулося, шляхом надання заповненого модельного Підтвердження (сертифікату, який є частиною Прохання про вручення).

Питання практичного застосування Конвенції 1965 року мають особливо важливе значення в контексті дотримання прав учасників цивільних (господарських) справ щодо належного повідомлення про дату та місце судового розгляду справ. Адже, інститут належного процесуального повідомлення учасників справи є ключовим у будь-яких спорах (цивільних, господарських тощо). Питання про те, чи було дотримано процесуальний механізм належного повідомлення учасників справи виникає кожного разу, коли хтось із учасників не з'являється у судові засідання і для подальшого розгляду справи необхідно з'ясувати чи така неявка є поважною чи ні, чи можливо сторона умисно ухиляється від явки до суду і тому подібне. Надати відповіді на ці питання можливо тільки після дослідження у сукупності всіх факторів, але, першочерговим є безумовно дотримання самого механізму виклику учасників процесу у судові засідання.

Дотримання процесуального механізму належного повідомлення учасників справи необхідно розглядати в контексті норм статей 2, 5, 8 Цивільного процесуального та Господарського процесуального кодексів України, згідно з якими, завданням суду є здійснення правосуддя з метою захисту прав і свобод осіб та надання їм рівних процесуальних можливостей для захисту своїх прав, які повинен забезпечити суд, а обов'язок суду щодо належного повідомлення сторін у справі є необхідним процесуальним механізмом забезпечення сторонам обізнаності щодо своєї судової справи та з метою реалізації права на захист.

Коли мова йде про дотримання процесуальних прав учасників судового розгляду справ щодо їх належного повідомлення, ми не можемо оминати практику Європейського суду з прав людини. Зокрема, стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція 1950 року) гарантує право на справедливий і публічний розгляд справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру. Розгляд, що гарантується статтею 6 Конвенції, має здійснюватися відповідно до норм закону, що передбачають наявність у сторін судового розгляду ефективного судового захисту з метою захисту їх цивільних прав (*Beles and others v. the Czech Republic* (Белеш та інші проти Чеської Республіки), § 49).

У свою чергу, Європейський суд з прав людини зазначив, що принцип рівності сторін — один із складників ширшої концепції справедливого судового розгляду — передбачає, що кожна сторона повинна мати розумну можливість представляти свою сторону в умовах, які не ставлять її в суттєво менш сприятливе становище порівняно з опонентом. Зокрема, «право на публічний розгляд», передбачене пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, означає право на «усне слухання». І це право було б позбавлене смислу, якби сторона у справі не була повідомлена про слухання таким чином, щоб мати можливість брати участь у ньому, якщо вона вирішила здійснити своє право на явку до суду, встановлене національним законом.

Кожен має право на судовий розгляд справи, що стосується його цивільних прав та обов'язків. Порушенням права на справедливий суд визнавався судовий розгляд без повідомлення особи за її відомим місцем проживання (пункт 97 та інші рішення у справі «Schmidt v. Latvia» від 27 квітня 2017 року). У § 87 у справі «Салов проти України» (заява № 65518/01) Європейський суд з прав людини вказав, що принцип рівності сторін у процесі є лише одним з елементів більш широкого поняття справедливого судового розгляду, яке також включає фундаментальний принцип змагальності процесу (див. «Ruiz-Mateos v. Spain», рішення від 23 червня 1993 року, серія А, № 262, с. 25, параграф 63).

Більш того, принцип рівності сторін у процесі – у розумінні «справедливого балансу» між сторонами – вимагає, щоб кожній стороні надавалася розумна можливість представити справу в таких умовах, які не ставлять цю сторону у суттєво не вигідне становище відносно другої сторони (див. «Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands», рішення від 27 жовтня 1993 року, серія A, № 274, с. 19, параграф 33, та «Ankerl v. Switzerland», рішення від 23 жовтня 1996 року, Reports 1996-V, параграф 38).

Крім того, у пункті 26 рішення Європейського суду з прав людини від 15 травня 2008 року у справі «Надточій проти України» (заява N 7460/03) зазначено, що принцип рівності сторін - один із складників ширшої концепції справедливого судового розгляду - передбачає, що кожна сторона повинна мати розумну можливість представляти свою сторону в умовах, які не ставлять її в суттєво менш сприятливе становище в порівнянні з опонентом.

Крім того, як зазначено у висновку № 11 (2008) Консультативної ради Європейських суддів, метою судового рішення є не лише вирішення певного спору через надання сторонам юридичної визначеності у їхніх правовідносинах, але часто також установа судоваї практики, яка може попередити виникнення інших спорів та забезпечити суспільну гармонію.

Як видно із зазначеного вище, дотримання процесуального механізму належного повідомлення учасників справи є необхідною і важливою умовою для забезпечення та реалізації завдань та принципів правосуддя.

І саме Гаазька Конвенція 1965 року є одним із тих важливих інструментів, який приходить на допомогу судам у питаннях належного повідомлення учасників справи, з метою вручення їм судових викликів-повідомлень, судових та позасудових документів.

Конвенція 1965 року застосовується тоді, коли документ можна передавати від однієї держави-учасниці до іншої держави-учасниці для вручення на території останньої.

Практичні питання застосування Конвенції 1965 року регулюються самою Конвенцією, розділом 6 Інструкції про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень, затвердженої спільним наказом Міністерства юстиції України та Державної судової адміністрації України від 27.06.2008 № 1092/5/54, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02.08.2008 № 573/15264, (далі – Інструкція), а також інформацією, розміщеною на офіційному веб-сайті Гаазької Конференції <https://www.hcch.net>

Так, Конвенцією 1965 року закріплено формуляр прохання про вручення, який необхідно обов'язково заповнювати суду у разі необхідності вручення документів за кордоном. Для зручності використання, у додатку 10 до Інструкції № 1092/5/54 затверджено бланк Прохання про вручення документів. Крім того, на вищезазначеному сайті у рубриці «Модельні форми» розміщуються формуляри Прохання про вручення у перекладі різними мовами, які також можуть використовуватися .

Також на сайті <https://www.hcch.net> міститься актуальна інформація про країни-учасниці Конвенції 1965 року, застереження країн-учасниць до Конвенції 1965 року, інформація стосовно оплати послуг із вручення документів тощо.

Щодо заповнення формуляра
Прохання про вручення на підставі Конвенції 1965 року

Заповненню підлягають дві частини формуляра – «Прохання» і «Короткий виклад документа» - з урахуванням наступного: при заповненні частини «Прохання» необхідно обов'язково закреслювати будь-які пункти від «а» до «с», які не підлягають урахуванню під час виконання доручення; частина «Короткий виклад документа» призначена для вручення отримувачу разом з пакетом документів і має містити якомога детальнішу інформацію, у тому числі стосовно запитуючого органу і сторін у справі, уключаючи наявні контактні телефони.

«Назва і адреса запитуючого органу»: необхідно зазначати найменування суду, який складає доручення/прохання, його повну адресу;

«Назва і адреса запитуваного органу»: необхідно зазначати найменування і адресу Центрального органу іноземної держави, визначеного запитуваною державою відповідно до статті 2 цієї Конвенції. Інформація стосовно зазначеного органу розміщена на офіційному веб-сайті Гаазької Конференції <https://www.hcch.net>

Гербова печатка суду ставиться виключно на першому аркуші частини «Прохання», на частинах Прохання «Сертифікат», «Короткий виклад документа, що підлягає врученню», «судовий документ», «Позасудовий документ» печатка суду не ставиться!!!!

Щодо заповнення частин Прохання «**Судовий документ**» та «**Позасудовий документ**» звертаємо увагу на надані Гаазькою Конференцією роз'яснення з цього приводу:

«**Судовий документ**» - повістки, пояснення відповідача, рішення та постанови судових органів, виклик свідків та пояснення експертів;

«**Позасудові документи**» відрізняються і від судових в тому, що вони непрямо пов'язані із судом, і від безпосередньо приватних документів в тому, що вони вимагають втручання «державного органу або представника судової влади», включаючи заперечення на шлюб, дозвіл на усиновлення, згода на батьківство, нотаріальні акти тощо.

В пункті 6.3. Інструкції вказано, що відповідно до ст. 7 Конвенції 1965 року формуляр обов'язково складається французькою чи англійською мовою чи мовою запитуваної держави, а в разі заповнення українською мовою – обов'язково супроводжується перекладом на одну із зазначених мов.

У разі, якщо документ підлягає врученню в іноземній державі відповідно до частини 1 статті 5 Конвенції 1965 року, він має бути складений або перекладений на офіційну мову або одну з офіційних мов запитуваної держави.

Згідно з п. 6.5. Інструкції заповнений формуляр доручення і документи, що підлягають врученню, надсилаються у двох примірниках.

Як вже зазначалося вище, прохання про вручення документів, оформлене на підставі Конвенції 1965 року, надсилається судом України напряму до Центрального органу іноземної держави, визначеного запитуваною державою відповідно до статті 2 цієї Конвенції, без необхідності його направлення через міжрегіональні управління юстиції.

До речі, аналогічний порядок стосується і отримання судом інформації про стан виконання доручення, яке було направлене на підставі Конвенції 1965 року до іноземного органу. Так, у разі потреби одержання інформації про стан виконання доручення суд України звертається до запитуваної держави лише безпосередньо. При цьому додається фотокопія заповненого судом України формуляра (абз. 2 п. 6.7. Інструкції).

**Щодо оплати послуг за здійснення вручення документів
відповідно до Конвенції 1965 року**

Відповідно до статті 12 Конвенції 1965 року вручення судових документів, отриманих від Договірної Держави, не потребує оплати або відшкодування зборів або витрат в зв'язку з врученням, здійсненим запитуваною Державою. Запитуючий орган сплачує або відшкодовує витрати, що виникли в зв'язку з: а) виконанням роботи судовим працівником або особою, компетентною відповідно до закону запитуваної Держави, б) використанням особливого способу вручення.

У разі, якщо запитувана держава за вручення документів вимагає оплату, до пакета документів додається копія платіжного доручення (інформація про розмір оплати та реквізити для перерахування коштів розміщені на офіційному веб-сайті Гаазької Конференції <https://www.hcch.net>)

Литовська Республіка

Так, за наявною в міжрегіональному управлінні юстиції інформацією, з 2016 року у Республіці Литва змінився порядок вручення документів на підставі Конвенції 1965 року. **Вручення документів на підставі зазначеної Конвенції на території Литви здійснюється судовими приставами і є платним. Оплата у розмірі 110 євро вноситься на рахунок Палати приставів Литви за наступними реквізитами:**

Отримувач: Палата судових приставів Литви (Chamber of Judicial Officers of Lithuania);

Адреса: Konstitucijos ave. 15, LT-09319 Vilnius, Republic of Lithuania;

Код юридичної особи: 126198978;

Номер рахунку: LT92 4010 0424 0031 5815;

Банк: AB «DnB bankas»;

Код банку: 40100;

SWIFT code: AGBLLT2X;

Опис: вручення документів, номер справи, ім'я та прізвище тощо.

Окремо зазначаємо, що вказані запити про вручення, як і раніше, надсилаються Міністерству юстиції Литовської Республіки, яке передає їх для здійснення вручення Палаті судових приставів. До запиту про вручення на підставі Конвенції має додаватися підтвердження про сплату витрат на вручення (квитанція про оплату).

Якщо за подання заяви збір у розмірі 110 євро не сплачується, а документи, що підтверджують сплату збору, не подаються, Центральний орган повертає документи в тому самому порядку, в якому вони були отримані, вказуючи причину повернення документів та надання інформації про розмір збору та можливі способи оплати. Повернення документів не означає, що документи не можуть бути подані на повторне вручення.

У Литовській Республіці документи можуть бути вручені без сплати збору в розмірі 110 євро, за умови подання заявником доказів того, що збір був сплачений або компенсований із коштів гарантованої державою правової допомоги.

Якщо заявка включає запит на вручення документів конкретним чином, що вимагає додаткових витрат, заявник повинен заздалегідь покрити витрати, не включені до збору в розмірі 110 євро, і конкретним необхідним способом відповідно до документів, що підтверджують суму конкретні витрати, подані Палатою судових службовців Литви (судовими приставами).

Сполучені Штати Америки

Міністерством юстиції України з листом Міністерства закордонних справ від 30.12.2020 № 72/14-633-5555 було отримано інформацію Державного Департаменту США про делегування повноважень на опрацювання прохань про вручення документів за кордоном у цивільних та комерційних справах та порядок опрацювання таких прохань.

Департамент юстиції Сполучених Штатів Америки повідомив Державний департамент США, що його офіс міжнародної судової допомоги оновив контракт на вручення міжнародних судових та позасудових документів з компанією [ABC Legal Servises \(ABC Legal\)](#). Новий контракт розпочався 15 січня 2020 року з можливістю продовження до 31 січня 2021 року.

З 2003 року Департамент юстиції доручив [ABC Legal](#) (раніше відома як [Process Forwarding International](#)) вручення та передачу документів у відповідь на прохання про вручення, надіслані відповідно до Гаазької Конвенції 1965 року, а також судових доручень у цивільних або комерційних справах, направлених дипломатичними каналами. Центральним органом США залишається Офіс міжнародної судової допомоги Департаменту юстиції, незважаючи на доручення певних функцій з вручення приватному підряднику.

Всі прохання про вручення повинні направлятися лише [ABC Legal Servises](#). Всі прохання про вручення приватним особам та компаніям слід надсилати поштою [ABC Legal](#) за нижчевказаною адресою або направляти електронним способом:

ABC Legal Services

633 Yesler Way

Seattle, WA 98104,

Сполучені Штати Америки

Телефон: +1 (206) 521-9000

Електронна пошта: internationalinfo@abclegal.com

Загальний веб-сайт: <https://www.abclegal.com/international-service-of-process>

**Інформація про актуальні реквізити для здійснення оплати розміщується за посиланням:
<https://www.abclegal.com/international-service-of-process/payment-information>**

Прохання про вручення Уряду США, включаючи посадових осіб (якщо вони виступають в офіційному статусі), департаменти, установи чи дочірні підприємства, слід надсилати безпосередньо до Офісу міжнародної судової допомоги Департаменту юстиції США

Office of International Judicial Assistance

Civil Division

U.S. Department of Justice

Benjamin Franklin Station

P.O. Box 14360

Washington, D.C. 20044

United States of America

Tel.: +1 (202) 514-6700

ABC Legal відповідає за виконання прохань про вручення у таких регіонах: США (50 штатів та округ Колумбія), Гуам, Американське Самоа, Пуерто-Рико, Віргінські острови США та Співдружність Північних Маріанських островів. Прохання про вручення приватним особам, які надсилаються відповідно до Конвенції 1965 року, повинні включати **плату в розмірі 95 доларів США**. Ненадання підтвердження необхідної оплати може призвести до відмови у виконанні прохання про вручення. **Прохання повинні відповідати відповідним вимогам для обраного способу вручення, а також повинні містити контактну електронну адресу та номер телефону для іноземного заявника, щоб компанія ABC Legal у разі виникнення потреби змогла спробувати виправити будь-які неточності, перш ніж повернути прохання без виконання.** **ABC Legal** може приймати прохання про вручення електронною поштою або завантажені онлайн через їхній веб-сайт, якщо підтвердження оплати додається або якщо оплата здійснюється через Інтернет.

Повідомляється, що у федеральному законодавстві США відсутня вимога, що прохання про вручення приватним особам або компаніям у США повинні надсилатися на виконання **ABC Legal**. США не заперечує проти неофіційного вручення таких документів співробітниками дипломатичних представництв або консульських установ в США або шляхом поштового відправлення, або приватними особами, якщо таке вручення вважається дійсним згідно із правом, яке застосовується, та за умови незастосування примусу.

***ДОВОДИМО ВИЩЕЗАЗНАЧЕНУ ІНФОРМАЦІЮ ДО ВІДОМА ТА ПОДАЛЬШОГО
ВРАХУВАННЯ ПРИ ОФОРМЛЕННІ ЗАПИТІВ НА ПІДСТАВІ ГААЗЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ
1965 РОКУ***